

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 37.

V petik 9. Velkiga travna

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blazniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

19. avgusta 1850 je služabnik gospoda četnika Regelsberga varazdinskega kriškega polka pri priložnosti, ko je peljal konje kopati, v Kerko pri Kerskem mestu padel, kterega je voda naenkrat v naj večjo globino zanesla in bil bi gotovo utonil, ako mu ne bil Kerški mestni čuvaj Mihael Cuinik v zlo slabem čolnu v pomoč priskočil in ga rešil.

Za to ljudomilo ravnanje je bilo po visokim ukazom deželnega poglavarstva od 21. marca 1851 št. 2398 Mihaelu Cuiniku zaslužen plačilo spoznano.

Novomesto 15. aprila 1851.

C. k. okrajno poglavarstvo.

Mordax.

3. maja 1851 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju XIV., XX., CXXXV. in CXXXVIII. del občnega državnega zakonika in vladnega lista od leta 1850 in sicer XIV. del poljsko-nemškem, XV. v madjarsko-nemškem, CXXX. del v madjarsko-, romansko in česko-nemškem in CXXXVIII. del v česko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Potem je bil ravno tu 30. aprila 1851 IX. del občnega državnega zakonika in vladnega lista v horvaško-nemškem, in CXXXIV. del v rusinsko-nemško dvojnem izdanju, obe od leta 1851, izdan in razposlan.

Poslednič je 26. aprila 1851 XV. del od leta 1850 v slovensko-nemškem dvojnem izdanju na svetlo prišel.

Zapopadek je bil že pri naznanenju razglašen.

Dunaj 2. maja 1851.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

Nevradni del.

Avstrije prihodnost.

(Dalje.)

III.

Stranka, od katere smo v našim zadnim stavku govorili se je prederznila prva na gladiše političnih prememb našega cesarstva stopiti. Kdor se še spomne prigodb sušca 1848 ve, de so prve dnevi naše prekucije se čisti ostali od madeža preprirov zavolj prednosti tega ali uniga naroda. To je tudi njenemu začetku tako svitlobo dalo, de sta cesar in ljudstvo (zapopadik vsih avstrijskih narodov) vkupaj se dvignila, meje podreti, katere je ptuja moč med njima postavila. Tačas so prvaki deželnega ogerskiga zbora, kateri so se pol leta pozneji nar serditnejši sovražniki zedinjene Avstrije skazali, na Dunaj prišli Dunajčane pozdravit zavolj pogumniga obnašanja v slavnih dneh sušca, in pri tej priložnosti se niso nehali glasiti, de naj bo v prihodnje vstavna vlada večno neprelomljivo vezalo v miru in bratolubje zedinjenih avstrijan-

skih narodov. Slišalo se je živio Avstriji preroreni in svitlimu darivcu vstave v vsih jezikih našiga cesarstva, in brez zasramovanja cesarskih barv so se državljani vsih stanov okinčali z belo barvo v znamenje nedolžnosti in čiste zvestobe do drage vesoljne avstrijske domovine. — Bele zastave in beli trakovi so oznanili danici enako zarjo vesele in blagoslovljene prihodnosti. — Med glasovi prostosti in bratolubja so pa nagloma meje, ko so dozdej cesarstvo od ptujih dežel, naj že bo v dobro ali v hudo ločili.

Skoz široko odperete vrata hitijo na Dunaj poslanci vsih evropskih prekuciskih strank, posebno pa iz nemškiga tje pridere truma pisateljev, besedovavcov in političnih prerokov vse sorte, de bi tam kakor se sploh v državnih zmešnjavah godi, slavno ime in obilno bogastva pridobili. Ti ljudje se tudi niso motili, od bratolubja celiga sveta vneti Dunajčani jih prijazno ko nar drajšje prijatle sprejmejo in se ptujim glavam, če so še tako votle, da le dobro znajo se ljudstvu prilizovati, globoko priklanajo. Ko je kak politički begun, katerimu je velikoserčna vlada vernitev dovolila, ali kak študentač, ki je morebiti še lani osmo šolo pometal, le zinil, ga je dobro serčno pa v političkih zadevah clo sirova večina ko noviga mesiaza poslušala, in bolj ko se je prederznil in papihoval, bolj je bil spoštovan. Zato je pa tudi hvala Dunajskiga mesta po Nemškim daleč okolj slovela, in ptuji podpihovavci so Dunajčanam neprenehama v ušesa trobili, de ga ni na Nemškim praviga kraja za oprostenje celiga človeškiga rodu zunaj Dunaja. Pomagala jim je v roko tri ino tridesetletna razdelitev cesarstva v nemški in nenemški del. Pervaki stranke se niso bali svoje namene in od začetka skritič misli javno na znanje dati. Že 1. dan malige travna zagledajo Dunajčani na turnu poglavitne cerkve St. Štefana trojbarvno nemško zastavo, katero po izgledu Dunaja v kratkim dvignejo prijatli prerorene nemške države v Gradcu, v Celovcu, v Ljubljani, v Terstu i. t. d. Namen Nemškutarjev (tjer vodivne moze nemške stranke tistih časov po pravim tako imenujemo, ne pa kakor se je pozneji prigodilo, vsaciga ki bi ne hotel Nemšine iz naših dežel popolnoma izpuliti kakor škodljive lulke) je pa bil tale, kakor se je ob kratkim skazalo. Ker so tačasni sodniki evropske pravde avstrijski državi pravico in moč, vunder še nekaj časa živeti popolnoma odrekli, je bilo treba misliti, komu de bodo raztergani udi tako velike države v rop padli. Ker so puntarski Italijani našo pogumno pa zlo oslajeno in malo prevedeno armado na Laškim od začetka nazaj vrinili, so boječi z hudovoljnim vred kričali: pustimo tiste dezele, od tam je Avstriji od nekdej malo prida zraslo. (Slavni maršal grof Radetzky jih je v treh mescih vse drugači peti naučil!) Tedaj je bilo Lombardo-beneško kraljestvo že novimu gospodarju, če se ravno ni vedlo prav za prav komur, odrajtano. Dozdjani samoderžci raznih narodov ogerskiga kraljestva, svojojubna, sa-

mopridna truma ošabnih Madjarov so se edinstnosti avstrijskiga cesarstva bolj blinjeno in skrivoma, zato pa nič manj nevarnejši lotili, njim so bile namenjene vse dezele nekdejni ogerski kroni podveržene. Ban Jellačić jo je drugač vernil. Kraljestvo gališko in lodomersko naj bi bilo postalo del k novimu življenju zbudjene poljske države. — So ostale tedaj le dezele pristete nemški zvezi leta 1815 z kterimi so hotli nemškutarji ne zvezi nemških držav, ampak zedinjeni in centralizirani nemški državi pristopiti, katere vstava se je ravno tačas v Frankobrodu Majnskim od ljudskih poslancov začela. Tako bi se bila Evropa z zoram eniga lepiga dneva brez avstrijskiga cesarstva zbudila. Tem namenam nasproti se je dvignila trojna moč, zvesta in pogumna armada, zvunaj vojaškiga stanu pošteni možje vsih stanov in opravil, katerim ljubezin do avstrijske domovine in syitliga cesarja ni bila prazna beseda, in med avstrijskimi narodi posebno v mnoge odraslike razcepljeni Slovanski narod. Ni tajiti in zgodovina prihodnih časov bo temu še bolj v priččo stala, kako serčno so se Slovani v grozovitih viharjih 1848 in 1849 poganjali za otetje in svojostojnost vesoljne države. Ako ravno pa to z vso hvalo spoznamo, bi vunder ne hotli ravno temu narodu kakor samimu rešnimu varhu se vклонiti. Zvunaj božje pomoči, katera po večnih sklepih ljudstva in države vlada, tim pogubo oznani, unim rešno roko poda, je bila avstrijska samovladija oteta z potam in z kervjo zveste in krabre armada, v kateri se pa najdejo vitezi nepremagljivi in junaški vojsaki vsih narodov, ona je bila oteta z zedinjenimi močmi zvestih služabnikov svojiga cesarja vsih še tako raznih stanov.

Lahko je bilo v razujzdanih časih naše prekucije zgorej omenjeno razdelitev po ulicah in tergih naznanovati, po domačih in ptujih časopisih vsaki dan ostermenim bravecam kakor samo rešno pot nasvetovati, druga je bilo je v djanje vpeljati. Vsaki mož, kateri je pamentno rezničen stan našiga cesarstva prevdaril, kateri je bil v vednostih geografije, historije in politike le nekaj bolj skušen, kakor tačasni govorniki in pisaci, je kmalo prevedil, de se avstrijski Slovani ne bodo radi podali v sužnost Nemcam in Madjarom, nar manj pa ob času, ko je enakopravnost oseb in narodov dolgo časa zaterto veljavnost pridobiti začenjala. Severni in Jugo-Slovani se tedaj niso branili na enaki stopnji z drugimi v družtvi, po bratovsni se Avstrijance zvati, vunder niso hotli spoznati prednosti ne nemškiga, ne italijanskiga, ne madjarskiga naroda, nikakor jim ni bilo všeč, de bi se kaki del samovladije, če tudi le v nekaterih razmerah, ptuji oblasti podvergel, tako de bi oni prisiljeni bili, kakor prebivavci take dezele, se ptuji državi pridružiti, naj se že imenuje nemška, ogerska ali laška. Od vsih strani sicer jim je bilo zagotovljeno in slovesno obljubljeno, de bo Slovanska narodnost zvesto ohranjena in nerazžaljena ostala, iz Frankobroda, iz Milana, iz Buda-Pesta so jih s slad-

kimi besedami vabili, svojo zvezo z avstrijskim cesarstvom pretergati, — vse zastonj, oni se niso dali omamiti. Nemški zastavi nasproti, in madjarsko-laški puntariji v bran so oni dvignili svojo narodno tvojobarvno zastavo. Do sem bi bilo vse lepo in hvale vredno, pri tem pa reč ostala ni. Tudi med njimi so se znašli mnogoteri, dostikrat prvih svojih rojakov, katerih prenapeto djanje je vladi neizmerne nadloge stvarilo. Če je nemška stranka hotla Avstrijo iz verste svojostojnih držav izbrisati in imeniten del v nemškem potopiti, njeni nasprotniki tudi od pametne, stoletne, ne samo neškodljive temuč neodrekljivo potrebne zveze nič niso hotli slišati. Že takrat se je začel neumen in žalostni prepir zavolj prednosti narodov, takrat se je začela vojska z nemškimi besedami in navadami, takrat ovanje nemškutarije in malopridna igra s to besedo. Tudi mi jo rabimo, pa praša se v kakšnim pomenu? — Mi imenujemo nemškutarje naslednike od vsih pametnih politikarjev overženiga mnenja, de naj bi vselej in zmirej udi eniga naroda tudi v eni državni zapopadeni, nam so nemškutarji možje nekdanjiga Frankobrodskiga Parlamenta leve strani, kateri so hotli z vso silo centralno nemško državo vtemeliti, naj bi tudi, kakor je, žalibog, avstrijski poslanec Dr. Giskra rekel, se vsi troni poderli in vse krone otemnele; nam so nemškutarji vsi bivši udji tistiga zbora in njih prijatli, kateri so sklenili po §. 2. in 3. avstrijsko cesarstvo v dva dela raztergati, in tako svojostojnost in moč naše vlade v serce zadeti. — Ta stranka pa hvala Bogu, je že dva leta v naši samovladiji razdjana, njeni nasledniki niso več v stanu, ponosno glave dvigniti, kakor so storili od sušca do listopada 1848. — Nam pa niso nemškutarji tisti možje, kateri spoznajo in terdijo, de se naše cesarstvo brez velike nevarnosti od zveze nemških držav ločiti ne da, ker bi sicer druga vlada na imenitno od Avstrije zapušeno stopnjo skočiti gotovo ne zamudila; nam niso nemškutarji tisti možje, ki se poganjajo, kolikor se po pravičnih potih storiti zamore, brez razžaljenja drugih narodov nemški jezik in znanje nemške literature povsod razširati, kar se v takim vojskovanju z orožjem duha prostora pridobi, ni po krivim pridobljeno. Če v resnici hočete svojostojno nerazvezljivo državo vtemeliti, če vam je zares mar srečne in slavne prihodnosti avstrijskiga cesarstva, — nikar se ne braniti potrebna in samo le mogočiga vezala, to je nemškiga jezika, sicer bi od vas govor veljal, de z drugo roko jemljete, kar ste z eno podali. — Ali bi bil morebiti kdo v stanu, kaki drugi vesoljni vladni jezik raznim avstrijskim narodom namest nemškiga naznaniti? Poprejna vlada je rabila tvojni vladni jezik, laškiga v laških dezelah, latinskiga na Ogerskim, nemškiga v vsih drugih kronovinah. To je bilo mogoče samoderžni vladi, kateri ni bilo treba posamesne dežele centralizirati, to je, na tanjko vezati, kakor je to, saj za prve leta vsiljena storiti vstavna vlada. — V resnici vstavna vlada, katera ima namen, po enakopravnosti potrebam deržavljanov zadostiti, mora kolikor je mogoče vso svojo moč v sercu države v poglavitnemu mestu vkupaj zbrati, od tod morajo, kakor žarki od sonca izvirati vladne naznanila, razglasi, ukazi, postave. — Po §. 3. deržavne vladbine vstave našiga cesarstva je Dunaj glavno mesto države in sedež deržavne oblasti. Dunaj pa je nar imenitnejši mesto vsih nemški zvezi podverženih dežel, bi bilo to nek Avstriji v škodo, če bi nemške države ono kakor svoje poglavitno mesto spoznali? — Z vso močjo se poganja naša vlada, de bi v novi obravnavi nemških zadev pred-

sedništva in sedajne veljavnosti ne zgubila, dve leti serčno v bran stoji mnogim nasprotnikom, ki bi jo radi v lastni prid iz nemških razmer izrinili. Že v poprejuh sostavkih smo skazali, kako bi bilo Avstriji v prid z vsimi kronovinami novi nemški zvezi pristopiti, tako imenovana majhno-nemška stranka se trudi ta pristop odverniti, rekoč: čemu bi bila nemškemu zveza z takim številam ljudi, ki se nemškiga ko hudiga duha branijo? Kdor tedaj svojoljubno le svoj narod povzdiguje, iz oči zgubi velki pomen celiga cesarstva, že tako obtežani vladi nepotrebne zoperstavke na pot deva, njenim nasprotnikom pa neprevidno v roke pomaga.

(Dalje sledi.)

Austrijsko cesarstvo.

Gorica. V Gorici se zlo govori, da se bo poljni maršal, grof Radecky v Gorico preselil.

Štajarska.

Iz Štajarskega. 1. maja smo tukaj na Goričkem slano imeli. *) Hvala Bogu! da je samo v nižavah ostala, in če bi joj bilo za vinarje.

3. maja t. j. danas naznanuje zvonjenje zvonov začetek svetoga leta za našo sekovsko škofjo.

C—r.

* Iz Gradca se Novičam piše: Znaminivo bo Novičam, ki so se za to reč že potegnile, zvediti, da je pretekli mesec skupšina naših pravoslovskih g. profesorjev c. k. ministerstvu uka prošnjo uročila za naklonitev nekterih Krajskih Knafelnovih štipendij tukajšnjim pravoslovcem, in da si zlasti naš ljubljeni domorodec g. profesor Kopač močno prizadeva, en del te blage naprave tudi nam nakloniti. Bog daj, da bi se ta reč tako izpeljala, kakor vsi živo želimo! Na tukajšnjem vseučelišu se uči sedaj v slovenskim jeziku 1) avstrijsko deržavlansko pravo, 7 ur o tednu; učenik je g. dr. Jožef Krajnc; — 2) red kazenske pravde, štirikrat na teden; učenik je g. prof. dr. Janez Kopač; — 3) avstrijske kaznovavne postave v hudodelstvih štirikrat na teden; učenik je g. dr. Jožef Skedel.

Horvaška.

Njegova prevzvišenost, g. ban Jožef baron Jellačić je 3. maja na zagrebške mestnjane glede predstoječega občinskega odbora sledeči nagovor izdal:

Mestnjani zagrebški!

Velevažen čas se približuje Vam in Vašemu mestu. 12. t. m. boste porabili Vam podeljeno pravico v začasnem občinskem zakonu: izvolili si boste novo mestno poglavarstvo. — Pri tej priložnosti moram k Vam iz serca govoriti, ker spoznam važnost dela, ki Vam predstoji, kterege nasledki v dalno bodočnost sežejo.

Zagrebško mesto, kakor središče naše domovine velja biti v v kakem obziru izgled drugim mestam; in posebno pri tej priložnosti se spodobi, da si okinči lice, ker bodo vse oči vanj gledale, ker se bo njegova osoda rešila. Toraj Vas opomnem na volitev pri tej priložnosti.

Izberite ljudi, ki so poznani domorodci, pa neoskrunjenega moškega značaja; izberite praktične možje, katerim delo za besedo ne ostaja. Ne dajte se preslepiti od osebne koristi, občni blagor naj bode Vam pred očmi.

Vašemu mestu je mnogegega, mnogegega treba, da pride v red, da bode dobro vredjeno. Te velike potrebe, ktere vsak zmed Vas dobro pozna, so Vašemu novemu poglavarstvu dane, da jim zadosti, kako pa bi se to zamoglo zgoditi, ako se vanj ne volijo možji močni po sil-

* Tako je bilo tudi na Krajskem.

Vredn.

ni moči ljubezni in zaupanja svojih somestnjanov, ako se ne zvolijo glave, ki so zrele v svoji nalogi?

V Vaših rokah leži zdaj osoda Vašega mesta, še nekoliko dni, in zmaknula se bode Vam iz njih. Premislite tedaj dobro, razsodite zrelo in izbirajte, ker kakor zdaj sejete, tako boste želi in vživali.

V Zagrebu 3. maja 1851.

Jellačić, ban.

Avstrijska.

Deželni poglavar kronovine nad Anizo dr. Fischer je odstopil in je dobil službo pri ministerstvu notrajnih zadev. Nanjegovo mesto je zvoljen poprejšni civilni poglavar Erdelja, gospod Edvard Bach.

* Pruski časopisi terdijo, da hoče knez Schwarzenberg, ko se bodo seje v Frankobrodu odperle, predložiti, da bi se zbor iz Frankobroda na Dunaj preselil in meni tudi, da bo večina z njim potegnula.

Česka.

Katoliško društvo v Pragi je imelo zbor 1. maja, v katerem se je posvetovalo o zidanju cerkve sv. Dragotina; sklenilo se je, cerkev za 3000 osob napraviti in da cerkev v bizantinske stavbi izpeljana, ne sme čez 250,000 gold. stati.

Dalmacia.

V malem mesticu Stonu, ktero je potres lansko leto tako rekoč razsul, se je spet potres pričel, tudi iz Hercegovine se pripoveduje, da je ondi potres več hiš razsul.

Ogerska.

Gornijska mesta na Ogerskem sta ministerstvo kupčije prosila za napravo železnice zavolj tega, ker bi kupčija na tako vižo mnogo pridobila.

Tuje dežele.

Bosna.

26. aprila se je v Bihaču novica zvedila, da je Omer paša Krupo vstajnikom vzela in da je ondi Uno prestopil in se v Krajno napotil in vstajnike pod poveljstvom Rezića in Ale Kedića napokal. To zvediti so se vstajniki v Bihaču zlo vstražili, glavjarji si niso vedili svetovati; iz začetka so hotli se še dalj ustavljati; ko so pa 27. na jutro novice zaslišali, da je Kedić zginul, se Krajski vstajniki, ki so bili v Bihaču, niso hotli več ustavljati, in so se popoldne ob štirih na vse kraje razšli in domu podali. Eno uro potem posedejo Arnavti, potem drugi vojaki terdnjavo. Že popred se je mnogo rodovin, večidel žen in otrok proti avstrijski meji podalo, c. k. varstva iskati, ako bi treba bilo. Tudi več vstajniških glavjarjev je na avstrijsko zemljo prišlo.

Do zdaj se je le 18 Turkov, deloma carske, deloma vstajniške stranke, ki so na Avstrijsko pobegnuli, na meji sprejelo. Kristijanov je mnogo na meji, ki se bodo pa nazaj vernuli, ko bodo carski vojaki Bihač posedli.

Zdi se, da je tako bosniška vstaja h koncu dospela, ker ako bi se vstajniki v Krajni tudi še enkrat zbrali, so bodo lahko razpodili, ker je njih moč popolnoma zaterta. V Bihaču, na Uni in Klokotu bi se bili pa vstajniki zamogli dolgo deržati, in praša se, če bi bil Omer paša zamogel s 15,000 vojakov vstajnike tukaj razpoditi. Na Ale Kedića so vstajniki sum vergli, da je izdajavec.

Danes (28.) ima Omer paša priti pred Bihač. Danes zjutraj je spet nekoliko carskih vojakov v terdnjavo prišlo, ravno ob tem času smo slišali topove pokati med Ostročačem in Krupo; zdi se tedaj, da so se vstajniki še enkrat Omer pašatu uperli.

Da je ondi še boj, tudi to naznanuje, da se vojaki, ki pred Bihačem stoje, vedno v Krajno podajajo. V Bihaču sta ostala zmed prebivavcev samo dva stara Turka, drugi, ki se niso z vstajniki podali, so z ženami in otroci na avstrijsko mejo podali, kjer so se v germovje vlegli, ali pa že v varstvo Avstrije podali. V vse štacune in magazine so Arnavti siloma vlomili in blago in druge reči poropali, tudi nekoliko hiš v predmestjih so požgali.

Dopoldne se je tudi Skenderbeg v terdnjavo podal, jo je pregledal in se potem proti Turii napotil.

Popoldne je na več mestih v Krajni gorelo, kakor v Brekovicah in Turii. Arnavti so zelo nevsmljeni in celo Turki grajajo nečloveško ravnanje teh divjih čet.

Černagora.

Naj imenitniši kristjani Hercegovini iz Banjanina, Rudina, Kovite, Galzika in Novisega so se v Grahovem zbrali, da bi se vsi skupej v Cetinje k črnogorskemu vladiku in vojvodu Grahovljanov podali, se porazumeti, kako da se hočejo proti turški vladi in turskim vojakom vesti, posebno ako se Seraskier po zmági v Krajni v Hercegovino verne. Starašinstvo črnogorsko je to posvetovanje zbudilo, tudi terdijo, da so poglavarji se na mejo Černogore vstopili in sklenuli, se ondi Omer pašatu upreti. Iz Albanije je prišel k vladiku nek poglavar in je že več dni pri njem.

* Zlo se govori, da se bodo kristjani, ki stanujejo na meji Černogore z Črnogorci zoper vojake Omer pašata uperli.

Nemška.

12. t. m. se bodo seje zveznih držav v Frankobrodu sopen odperle.

* Kdor hoče gerški kralj biti, mora greško vero na se vzeti. Kralj Oton je mende zavoljo tega v Monakovo prišel, de bi dobil iz Parske katoliške vladajoče hiše naslednika. Pa že dva kraljeviča sta odbila ponudbo, in nočeta katoliške vere za kraljev sedež zamenjati. To je pošteno! Ako vladarji podložnim pokažejo, de so stanoviti v veri, bodo tudi podložni, pa tudi zvesti vernimu vladarju.

(Dan.)

Francoska.

V Parizu je 4. maj mirno preteklo, akoravno so se popred gosti oblaki nad mestom zbirali.

* Francoski socialisti so na 4. aprila poziv izdali, od kterega časopisi govore: „Upamo, da bo Francoska sledeči proglas brala. Pripraven je tudi naj bolj terdovratne k spoznanju pripraviti in jim oči odpreti. Stanje naše nesrečne domovine se vidi v svitu te bakle.“ Glasi se takole:

„Deržavljan! Trenutek je prišel, ko je treba spet za orožje prijeti, od enega kraja francoskega do drugega brezvestne aristokrate vničiti, kterim je 24. februar ljudoljubno prizanesel, ki so vas brez prestanka stiskali, vam silo delali in vas vničili. Vstaja je pravica ljudstva; je pravica, ki vam bo vse tiste zopet povernula, ktere vam so obropali, je edina pravica, ki vam je še ostala. Vi veste, naj se toraj vsak pripravi. Pri prvem donu na zvon zaupajte na močno pomoč svojih pariških bratov, ki se na vašo pomoč zanesajo, ako bi jih okoljsine primorali, napad početi. Stojimo vsi za enega in eden za vsacega in dvignemo se, ako plat zvona udari. Pa predenj udari perva ura ljudskega maščevanja, poslušajte sovet in vzemite ga k sercu, ker on je dober: ljudstvo je 1830 in 1848 vsim rojalistom prizaneslo, in te plašne podpore despotizma so na milost le še z večimi hudodelstvi odgovorili. Danes ni več mogoče, milostljivemu biti; ne more in ne sme se milost skazati! To mora biti naše geslo, naš vojaški klic, ako hočemo, da bo vstaja, ktero pri-

pravljamo, poslednja, in nam vendar enkrat blagostanje, bogastvo, z eno besedo: pravico naše delo uživati, prinesla. Bite, brez milosti, izdajavci niso vredni milosti. Vsi tisti, ki so zoper republiko, so izdajavci, in vsi tisti, ki se boja ne vdeležijo, njih zastopniki. Odgovorite uporom s svincem, železem in ognjem! Da je vaše rešenje popolnoma in vaša sreča stanovitna, morajo vaši sovražniki vničeni biti in iz zemlje zginuti. Ozrimo se krog sebe, da spoznamo sovraže, kterim se mora brez milosti spravna pravica zgoditi, preštejmo jih, naj ob velicem dnevu padejo. Bratje! v imenu blagostanja vsih, vam to svetovamo. Pomislite pa, ako idete, svobodo pribojevati, da bi bilo nevarno, to trumo plašunov v soseskah pustiti, ki vas bi v herbtu prijela in vaše ženske in otroke vničila. Deržavljan! ako bi bili mesca februarja svoje zasluženno plačilo dobili, ako bi starokopitna stranka ne bila iz velikodušja ljudstva dobička imela in izdajavstvo vsilila, bi vi ne bili primorani jutro za orožje prijeti, pravice in svobodo spet pribojevati in že davno bi sreča v demokratiško-socialistiški republikli vladala.

Ravnajmo razločno! Naj leto 1851 mero izpolni, ktere leto 1793 ni dopolnilo in vse bo dobro. Pozdrav in bratinstvo! Glavni odbor upora.

Drugi poziv na ljudstvo in na vojake se takole glasi:

„Delavci, ki živite na kmetih, vojaki, ki deželo branite, vi vsi, ki nosite breme družine, brez da bi bili kako predstvo dosegli, ktere vam obljubuje, vašega terplenja bo skoraj konec. Še eno leto poterpljenje in vi boste plačani za toliko krivic, in mazilo enakopravnosti bo vaše rane zacelilo. Vsak dan, ki preteče, je bližjeji dnevu povračbe.

Vaši stiskači se pred tem tresejo. Vladajoči čutijo, kako se iz njih brezbožnih rok oblast vije, in strah se je tistih polastil, ki vsak red plenijo. Enako divji zveri, kteri hočes plen vzeti, se togote in rujovejo. Nas vse bi radi z ostrim zobom stergali. Tako sladko je tem častilakomnim, v sebičnosti okamnelim dušam, nas pod jarmom stiskati, se nad našimi solzami veseliti, se z našim znojem mastiti, da se zdi, do raji umerjejo, kakor se tacemu veselju odpovedo.

Oni ne bodo iz svoje stopnje stopili, tega bodimo prepričani, brez da bi kervavi sled zapustili. Vedno so tako ravnali, in tabart ne bodo iz navade stopili. Ako zdaj niso edini, je vzrok ti, ker bi vsak sam rad vladal; občna nevarnost jih bo spet zedinila.

Moramo tedaj pripravljene biti z vso vladarsko robo elisea, Benetk in Klaremonta ob enem končati.

Preveč se boje ljudskega gibanja leta 1852, da bi dosihdob z nami hodili; oni nas bodo popred napadli. Varimo se; čujmo bolj zvesto, kakor smo popred in pustimo, naj pridejo.

Oni naznanijo bebasto vstajo na 4. maja. Naj se vmirijo. Tega dne jim bo ljudstvo z mirom in republikanskim ravnanjem sramoto storilo. Napadi so nemogoči.

Ne verjamemo več časopisom, ki se demokratiški zovejo. Kolikor jih nam je v Parizu še ostalo, si že dolgo pripravljajo, postati odpadniki. Vidite, kako si prizadevajo, bravece navaditi na postavo 31. maja, ker pravijo, de smo tudi s to svobodomorno postavo še dovolj močni za zmago. Le nekoliko še počakajte, oni bodo šemo z obraza potegnuli, in reči, ktere vaša vest sovraži, bodo brez sramote na beli dan prišle.

Ljudstvo! ti zamoreš le samo sebi zaupati. Ne upaj ničesar, kar ne pridobiš z lastno močjo!

Vojaki! bodite pripravljene, bratom poma-

gati. Marljivost, ktero kažete v zvezi zoper stiskače, je dobro znamenje; vaša slava bo toliko večja, kolikor večjo nevarnost boste prestali. Častilakomni vas imajo za svoje slepe orodje; za izpeljavo neblagih naklepov vas hočejo rabiti. Vi pa niste podkupljivi preturjani, ne brezvestni rabeljni. Vaše serca bijejo za ljudstvo, vaše krogle so zoper sovražnike ljudstva.

Bog živi socialno republiko!“

Takim pozivom bi bilo nepotrebno kaj pristaviti; saj vsak sam ve, kaj da so in kaj da pomenijo; pri nas jih tudi le po imenu poznamo.

Laška.

Blizo Livorna so vidili velik oddelk angleškega brodovja proti zahodu jadрати.

* V Mesini je 11. in 12. aprila velik potres vstal; posebno 11. se je tako hudo treslo, da so prestrašeni ljudje iz hiš zbežali in pod milo nebo pobegnuli.

* Pogoja med papežem in toskansko vlada mende naslednje poglavitne člene obseže: Per-pusti posvetnim sodnijam razsodbo v cerkvenih zadevah, vendar z nekterimi izjemami; pusti jim tudi varske ali patronatne okolišine; perlastuje pa svetimu Očetu pravico se na njega obrniti (apelirati). Škofam vsvestuje polno natiskarsko pravico; duhovstvu pridigarsko svobodo; zaverže placet in kakor nekteri pravijo, tudi exequatur, in stavi zakon pod cerkvene postave. (Dan.)

Poljska.

Pisma iz Varšave naznanujejo, da bo car Nikolaj 20. t. m. v Varšavo prišel. Tudi v Varšavi se govori, da se bosta avstrijski in ruski car na meji snidila.

Portugalska.

V mestu Oporto se je posadka za Saldanha izrekla, ker je bilo več vojakov zapertih. Boj se je zavolj tega unel, ki je več ur terpel. Saldanha, ki je bil ravno na poti v Vigo, da bi se na angleško barko podal, je bil od vstajnikov nazaj poklican. Prebivavci primorja so se zanj izrekli.

Angleška.

Terdi se, da je lord Parmerston v skrivnim pismu raznim vladam naznanil, da si bo prizadeval begune, ki se na Angleškem derže, v Ameriko spraviti.

Ljubljanski novičar.

Pretekli teden je poklical nadzornik Krajskih ljudskih šol g. dr. Močnik pervikrat g. vodja in vse g. učeničke in g. katehete Ljublj. ljudskih šol v posvetovani zbor, kjer jim je svoje misli zastran učenja 1 razreda, spodniga in zgorniga oddelka razodel, in obljubil o prihodnjim zboru zastran 2. in 3. razreda svoje mnjenje naznaniti. Kar smo mi iz tega zbora slišali, služi g. nadzorniku v čast in hvalo; in je veselo znamenje, da bo ljudske šole tako vredil, kakor jih sedanji čas potrebuje. Rečni nauk (Anschauungsunterricht) naj vladuje po njegovim priporočilu sploh v tem razredu, in slovenski jezik naj zadobi v ljudskih šolah poglavniga mesta slovenske Krajne popolnoma svoje pravice, brez da bi se, kakor je v poglavnih mestnih šolah tudi potreba, nemški jezik zanemari. Po pravi poti in po pravili stopnjah se da oboje lahko izpeljati; s pravim šolskim duham navdani gosp. nadzornik bo gotovo pravo zadel, da ne bo eno drugimu na poti, in učenički, med kterimi so nekteri prav zvedeni možje, bojo po nakuazu nadzorništva svojo nalogo gotovo tudi dostojno izpeljali. Začetek je dober, bo tudi konec dober; z veseljem bomo naznanovali, kar bomo v prid ljudskiga šolstva veseliga čuli. (Nov.)

LEPOZNANSKI LIST.

Cestopis.

(Dalje.)

Tovarničtvo *) po sadnjem kroju v noveji dobi tudi u Ruskoj močno napreduje. Plemenitashi so z vikšine tovarniki postali. Moskva srédišče fabrikne delavnosti, pred mesto plemenstva je sadaj mesto fabrik. Jeli so pa tudi nasledki tega novega tovarništva povsod hvalevredni? Iz tega je, da je u Ruskoj dnina (dnevna plača za težake) tako neizmerno visoko poskočila. U nobedenj pokrajini (deželi) delo ni tako drago, ko tam.

U srédini Ruske daleč od evropskih žitnih semnjev so sirovi kmetijski pridelki v jako nizkej ceni.

Ker je dnina za težake v tako visokej ceni v obče vsako delo tako neizmerno drago, je jasno, da se kmetijstvo naj manj splačuje. Ako bi najeti težaki polje obdelovati imeli, zemljišni dobički celo zginejo. Zato se u vsih panogah nemarno, brez veselja kmetuje, kmetijstvo gre rakovo pot, mesto da bi napredovalo. Kmetijstvo bi še kam bolj hiralo, pešalo, ako bi ga rabi **) z raboto ne podpirali. Tovarne

*) Tovarničtvo — fabrikwesen, tovarna — fabrika.

**) Rab — Leibigen, ki raboto ima, se razločava od nevoljnika — Sklave. U čem rusko rabstvo obstoji, se bo iz poznejih sestavkov razvidilo.

so tedaj naj mogočnejši zadéržki, da se rabstvo u Ruskoj odpraviti ne more. Od prestarih časov so v Ruskej na več krajih narodno-družbinske tovarne, osnovane na uravnajo ruskih občin. Te tovarne so to v resnici, kar so simonistički nauki, za popravo Evrope, le samo v sanjah. Vlada se je do sih dob na te narodne družbinske tovarne kam premalo ozirala!

Ruska u svojem znotranjem razvijanju se približuje velikej bodočnosti. Nje državno jedinstvo je naravska potreba; dežela je odnareve u četiri velikanske razrede razdeljena, kteri vsak sam zase v resnici samostojni biti ne morejo, temoč le u svojim sjedinenju mogočno, neodvisno državo včinijo. Sever ima same gojzde, med temip. jeden zvezan gojzde veči od Španjolske! (ta kraljevina šteje 8447 milj). Potem sledi krajina manj ali srédnje rodovitna od Urala do Šmolenska 18000 milj velika s več ko 16 mil. ljudmi, pri kterih naj prostraneja naj bolj raznovrstna obertnost cvete, alj ta krajina bi ne mogla biti brez severnih lesov ne brez južne neizmerno rodovitne krajine. Na jugu pod tej krajini leži dežela tako imenovane černe zemlje, kteri (gledé prostranosti i rodovitnosti) jednako težko najdemo na celem svetu! Dvekrat tolika je kot cela Francozka! Tukaj raste pšenica 100 let zaporedoma na ravno teistej nepogojeni njivi. Skoro nikjer se ne sme gnojiti, na nekterih

mestih se orati treba ni, temoč zemljo le zlahkoma za sejanje razprasnuti! Slama i gnoj služi za kurjavo, zakaj lesov tam ni.

Na južnej in južno-izhodni strani se razprostirajo neizmerno stepe, po kterih kočovniki (nomadi) od več tisuč let svoje črede (stada) pasejo. Te stepe, večidel rodovitne se počenjajo počasoma če dalje bolj obdelovati, ker se iz sredine tu pa tam stalni prebivavci naseljujejo. Dá li se kedaj te na černem morju ležeče kraje pogojzdi i primérno obljuditi, bi se lahko pristeli naj bolj cvetočim deželam Evrope.

U tej neizmernej deželi med četerimi morji, nič manji od ostale Evrope prebiva popolnoma ednorodno, jederno, zdravo, krepko ljudstvo.

Rusi razpadejo na dva reda: Velikorusov i Malorusov, kteri pak u narécju niso tako daleč od endruga ko niskonemci in Gornonemci. 34 milionov Velikorusov je naj številneja naj složneja jednorodna narodna gromada v Evropi. U mišljenju ljudstva ne oslediš zavidnosti, ne jednostranstva, ne razdelivnosti, marveč ukupno čuvstvo jedinstva tak ljudstva kak čerke, kakor pri nobednem drugem ljudstvu. Samo Malorusi, umneji i duhovno prebrisaneji kažejo maličko nasprotje i jednostranstvo naproti Velikorusom, vendar so globoko nadešeni za jedinstvo Ruske!

(Dalje sledi.)

Odgovorni vrednik: Dragotin Melcer. — Založnik in tiskar Jožef Blaznik.

Vradni list št. 24.

Oznanilo.

(81.) c 2

Varazdinskiga kriškiga graničarskiga polka št. 5.

Pri omenjenim polku je stopnja zidarškiga polirja spraznjena, ker je Valentin Halle viši stopnjo zadobil.

Tudi se vsi tisti, ki žele to stopnjo dobiti, pozovejo, svoje osvedočene prošnje teoretiškiga in djanskiga izobraženja in tudi, ako so šole obiskovali, zadevajoče spričebe visokimu deželnimu poglavarstvu, tu sem polknimu poveljstvu naravnost ali na poti zadevajočih oblastnij, vložiti.

Čas prošnje vložiti je do konca maja tekočiga leta.

S to stopnjo je plača 300 goldinarjev v srebru z dnevno pri popotovanju, ki znese na dan 48 kr., potem svobodno stanovalisče, vert in zraven tega tudi 6 sežnjev derv proti tem, da se plačajo, združenih.

Kar se s tem sploh na znanje da. Belovar 26. aprila 1851.

Epišic, s. r. polkovnik.

Št. 3797.

Proglas.

(80.) c 2

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice s tem naznani.

Da je dovolilo v eksekutivni zadevi Matjeva Žgajnarja iz Gatine zoper Matija Rusa ravno od ondod zavolj 116 goldinarjev v eksekutivno prodajo pol zemliša poslednjiga v Gatini, ki je zaznamovano v gruntnih bukvah poprejšnje grajšine v Zatičini pod urb. št. 23 1/2. Sodniško je cenjeno na 1054 gold. 20 kr. in za prodajo je odločen 7. junj, 7. juli in 7. avgust t. l. vsak dan ob 9. zjutraj na mestu posestva s pristavkam, da se bo to posestvo le pri tretji dražbi pod cenitno ceno prodalo.

Izpis iz gruntnih bukev, pogoji dražbe in cenitni zapisnik se zamorejo vsak dan med vradnimi urami tukaj pregledati.

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice 26. aprila 1851.

Heinricher, s. r. C. k. okrajni sodnik.

Št. 1214.

Oznanilo.

(79.) c 2

Ker so odločebe pošne pogodbe, ktere je Porusia z britansko vlado v letu 1847 storila, še vedno v moči, dokler se ne bo v tej reči kaj primerno prenaradilo, se zamorejo tudi na dopisave med Avstrijo in Anglio, ako se skoz Prusijo in Belgio pošljejo, nemško-avstrijanske pošnozvezne pogodbe deloma obrniti, in sicer takole:

1. za frankirane pisma v Avstrii na Angleško in za pisma, ki pridejo iz Angleškiga nefrankirane na Avstrijansko se na avstrijanski plati plača:

a) zvezna pismenina, t. j. 9 kr. v srebru za enojno pismo, ki nima čez en lot dunajske vage; od lota do lota pa cena enakomerno z vago naraša.

b) tuja (angleška, belgiška) franko- in čezmejna pismenina, t. j. 20 kr. za vsačiga pol lota dunajske vage, cena spet z vago enakomerno naraša; tako pride na pismo, ki nima čez pol lota, z vsim skupej 29 kr. za plačati.

2. Za frankirane pisma iz Angleškiga in nefrankirane iz Avstrijanskiga na Angleško pa odloči pismenina kr. pošna vradnija na Angleškim na podlagi prusko-britanskih pogodbenih odločb, po kterih se za vsako pismo do pol lota 1/8 d. ali 50 kr. v srebru odrajta.

Ker tedaj pismo, ako se na Avstrijanskim po pošti v Anglio frankirano pošlje le 29 kr. pismenine stane, med tem, ko mora prejemnik za nefrankirano pismo na Angleškem 50 kr. plačati, in od druge plati, ker mora poslatelj pisma na Angleškim, ako ga frankira 50 kr. in prejemnik na Avstrijanskim od nefrankirana le 29 kr. plačati, je podpisano c. k. pošno vodstvo primorano, dopisavce na to opomniti z pristavkam, da je svetovati, ako si dopisavca nasprotno v pismenini delita, pisma na Angleško frankirati in pisma iz Angleškiga nefrankirane priti pustiti.

C. k. pošno vodstvo Ljubljana 23. aprila 1851.

Schütz, s. r.

Št. 1702.

Oznanilo.

(82.) c 2

S pervim majem bo šla pošta med Paznam in Lusin grande namesti dvakrat štirkkrat na teden. Pošta bo šla v nedeljo, v torek, v četrtek, in v soboto zjutraj ob osmih iz Pazna v Lusin grande, potem v pondelik, v sredo, v petek in soboto zvečer ob šestih iz Lusingrande v Pazen. Ravno ob tem času se bo tudi vstanovila potovska vožnja pošta med Paznam, Fianovo in Albono, ki bo vsako nedeljo, vsak torek, vsak četrtek in vsako saboto večer razun dopisav tudi težo do treh liber preváževala.

Zavolj te nove naprave ne bo več pešni pot med Paznam in Albono hodil.

Razun tega se bo napravila tudi iz Kerza skoz Veljo v Cirkvenice in Reko, kakor tudi nazaj vsakdanska pešna pošta; pot bo šel iz Kerza ob štirih zjutraj in iz Cirkvenica ob 3 1/2 popoldne.

Pisma, ki so namenjene v Albono, Fianovo, Kerzo, Osero, Lusin piccolo in Lusin grande, se zamorejo v Terstu vsak pondelik, vsako sredo, vsak petek in vsako soboto do šestih zvečer na pošto prinesiti.

Razun tega bodo pisma v Lusin piccolo in Lusin grande namenjene, vsak pondelik na parobrodu, ki gre v Dalmacio, poslana, ako se do štirih popoldne na pošto dajo.

Poslednjic je treba še opomniti, da se na te pošte popotniki ne bodo prejimali.

Kar se po visokim naročilu c. k. generalniga vodstva pošd ob 24. decembra pr. l. št. 8668 s tem sploh naznani.

C. k. pošno vodstvo Terst 29. aprila 1851.

Št. 1268.

Oznanilo.

(77.) c 3

Po razpisu c. k. generalniga vodstva za komunikacio od 12. aprila t. l. št. 3339/F ste bile c. k. pošni vradnii v Krakovi in Černovicu pooblastnjene od 1. maja dnarne navkaze med saboj kakor tudi v Zagreb, Berno, Gradec, Velki Varadin, Hermanstadt, Innsbruck, Košice, Celjovec, Ljubljano, Linc, Oedenburg, Budo, Prago, Požun, Solnograd, Temešvar, Terst, Tropavo, Beč in Zadar pošiljati in od ravno te dobe dnarne navkaze od imenovanih krajev prejemat.

Kar se s tem sploh na znanje da.

C. k. pošno vodstvo Ljubljana 27. aprila 1851.

Schütz s. r.

Št. 933.

Oznanilo.

(78.) c 3

Vstanovljenje c. k. pošne ekspedicie v Bleibergu.

S. 15. majem t. l. se bo v Bleibergu c. k. postna ekspedicia vstanovila. Pečala se bo s prejemo dopisav in pošnih pošilitev in se vezala z pošno vradnijo v Beljaku po vsakdanjim vožnim potu na sledeče vižo:

Odide iz		Čas hoje	
Blei-berga	vsak dan ob 6. zjutraj	Beljaka	vsak dan ob 12. opoldne
			tje 1 3/4 ure nazaj 2 1/4 ure

Izročivni okrog te pošne ekspedicie store sledeče soseske: Bleiberg, Bleiberg-Hütten-dorf, Bleiberg-Kreuth, sv. Duh, Kadučin in Hörmesberg.

Kar se s tem sploh na znanje da.

C. k. pošno vodstvo Celjovec 17. aprila 1851.

Lazarini, s. r.